

Yleiset palvelut

2670/00.04.00/2026

22.04.2026

Julkinen

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
kirjaamo.stm@gov.fi

Viite Lausuntopyyntö VN/35729/2023

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

- Ministeriö tai valvontaviranomainen
- Hyvinvointialue, Helsingin kaupunki tai HUS
- Ammatillinen järjestö tai edunvalvoja
- Muu järjestö tai yhdistys
- Yliopisto tai ammattikorkeakoulu tai tieteellinen järjestö
- Yksityishenkilö
- Muu

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Selkeyttää sosiaalihuollon kenttää. Joitakin sellaisia yksityiskohtia, jotka eivät ole realistisia eivätkä kannatettavia. Muutoksen tavoittelemat kustannussäästöt eivät toteudu, vaan kustannukset saattavat jopa kasvaa.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Yleiset palvelut

2670/00.04.00/2026

22.04.2026

Julkinen

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

Ehdotuksilla selkeytetään tehtäväkokonaisuuksia, tavoitteita ja palveluita, mutta säästötavoitteet eivät realistisia. Palveluiden järjestämisen näkökulmasta selkiyttää, mutta rahoituksen osalta ei.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Sirpaleinen säädös yhtenäistyy.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Voidaan muodostaa selkeämpi kokonaisnäkemys hyvinvoinnin edistämisen toimenpiteistä ja hyvinvoinnin tilanteesta. Nykyisin toimitaan useilla erillisillä hyvinvoinnin edistämisen osa-alueilla. Palvelutehtävissä ei ole olemassa hyterakenteita: edellyttää uusia resursseja ja vaatii uusia työtapoja/toimintamalleja. Riski kustannuksien lisääntymisestä.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Yleiset palvelut

2670/00.04.00/2026

22.04.2026

Julkinen

Perustelut tiiviisti?

On positiivista, että lainsäädännöllä vahvistetaan sosiaalityön tukea professionaalisesti. Ohjataan siihen suuntaan, että ensimmäisellä tapaamisella voidaan jo antaa tukea ja ohjausta ilman tarvetta tehdä hallintopäätöksiä. Sosiaalityön ohjaamisen profession nostaminen on myös tärkeää. Sosiaaliohjauksen avulla voidaan jatkossa tehdä monia asioita asiakkaan tukemiseksi, jolloin joidenkin palvelujen kokonaistarve voi vähentyä ja asiakas saa tukea aiempaa sujuvammin.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Puretaan päällekkäisyyksiä. Laki mahdollistaa palveluiden sisältöjen vapaamman kehittämisen. Lapsiperhepalvelut on käsitteenä liian laaja ja kattaa myös muita, kuin sosiaalihuollon palveluita, pitäisi nimetä selkeämmällä käsitteellä, esimerkiksi lapsiperheiden sosiaalipalvelut.

Taloudellisen tuen myöntämisen mahdollisuus vaatii hyvinvointialueen linjaukset siitä, mitä se sisältää liittyen kokonaisarvioon. Riskinä kustannusten kasvu.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön kumoaminen mahdollistaa työnjaon selkeyttämisen työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueiden välillä. Työllisyyspalveluiden tehtäväksi tulisi työmarkkinoille

Yleiset palvelut

2670/00.04.00/2026

22.04.2026

Julkinen

tähtäävien myös matalan kynnyksen palveluiden järjestäminen, hyvinvointialueiden keskittyessä asiakkaiden arjen hallinnan/toimintakyvyn ja osallisuuden lisäämiseen liittyviin tehtäviin. Positiivista on ehdotetun sosiaalipalvelun sanktioyhteyden purkaminen työttömyysturvaetuuksiin, uuden palvelun ollessa asiakkaan vapaaehtoisuuteen perustuva aiempaa joustavampi palvelu. Kuntouttavassa työtoiminnassa kulukorvausten kautta saatava säästöarvio sisältää riskin sen toteutumisesta.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

Lähtökohtaisesti ehdotus sosiaalihuollon ammatillisesta asiantuntijatyöstä ja sen ensisijaisuudesta on hyvä, mutta tosiasiasa vain harva hyvinvointialueen asiakkaista on sellaisia, jotka pärjäävät täysin ilman varsinaisia palveluja. Tämä tulisi huomioida siinä, ettei vaikutusten arvioinnissa ylimitoiteta muutoksesta syntyviä säästöjä tai esimerkiksi hallinnollisesta työstä syntyvää työajan säästöä. Lisäksi tulisi huomioida se, että kustannussäästöjä arvioitaessa on lähtötilanteeksi asetettu optimaalinen tilanne, jossa hyvinvointialueet kykenevät järjestämään ja tuottamaan palvelut kiitettävällä tasolla. Se ei ole realistinen vertailuasetelma.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

34 § Vireilletulo ja asiakkuus: Epäselväksi säännöksen muotoilusta jää se, että alkaako asiakkuus (eli mikä hetki asiakastietoihin kirjataan) yhteydenoton hetkestä (eli kirjataan jälkikäteisesti) vai siitä hetkestä, kun aloitetaan tarpeen arviointi? Lisäksi vaikuttaa, että 2 momentista on jäänyt uupumaan osa, koska ei voine olla niin, että asiakkuus ei ala, kun aletaan antaa sosiaalipalvelua tai kun aletaan antaa sosiaalityötä tai ohjausta (perustelut vaikuttavat olevan oikein). Lisäksi 2 momentista vaikuttaa puuttuvan se vireilletulon vaihtoehto, että sosiaalihuollon työntekijä on muutoin saanut tietää mahdollisesti tuen tarpeessa olevasta henkilöstä. Lisäksi: Ehdotetut muutokset

Yleiset palvelut

2670/00.04.00/2026

22.04.2026

Julkinen

sosiaalihuoltolakiin ja asiakaslain määritelmään aiheuttaa sen, että asiakastietolaissa ja asiakaslaissa puhutaan sosiaalihuollon asiakkaasta ennen kuin asiakkuus SHL:n mukaan alkaa. Näin ei varmaan ole tarkoitettu. Lisäksi sääntelyssä tulisi huomioida se, miten vireille tullut asia päätetään, kun asiakkuus ei ala ollenkaan (ehdotuksen mukaan asia voisi tulla vireille, mutta asiakkuus ei missään vaiheessa ehtisi alkaa). Nykysääntelyn valossa vireille tullut asia synnyttää aina asiakkuuden ja tällöin SHL:ssä on suhteessa hallintolakiin sääntely siitä, miten asiakkuus voidaan päättää. Ehdotetun sääntelyn valossa käytännössä siis pitäisi noudattaa hallintolain sääntelyä ja tehdä asiasta kirjallinen päätös. Tämä ei liene ollut tarkoitus.

Tuen tarpeen arviointia koskevat muutokset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, huomioiden se, että tosiasiasa aina on tehtävä jonkinlainen tarpeen arviointi joka tapauksessa, jos sosiaalihuoltoa annetaan, koska muutoin ei pystytä antamaan tarpeen mukaista ja vaikuttavaa palvelua. Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota ja pohtia vanhuspalvelulain tuen tarpeen selvittämistä koskevan säännöksen muuttamista. Iäkkäät henkilöt ovat kasvava joukko asiakaskunnassa ja heitä edelleen velvoittaisi nykyisin voimassa oleva vanhuspalvelulain sääntely palvelutarpeen arvioinnista. Näin ollen vaikutukset tämän lakimuutoksen johdosta eivät ole niin mittavat ja toisaalta asiakkaat ovat osin eri asemassa.

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Jousto asiakassuunnitelman tekoon on lähtökohtaisesti hyvä. Huomioitavaa kuitenkin on, että nykysääntelykin jo velvoittaa yhden suunnitelman tekoon. Se ei vielä kaikkialla toteudu ja siksi lainsäädännön selkeämpi velvoite voi auttaa yhteistyön paremmassa toteuttamisessa. Huomioitavaa kuitenkin on, että ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma olisi yksi yhteinen vain asiakkaan suostumuksella. Tämä on lain tasolla huononnut entiseen, sillä nykysääntelyssä suostumus liittyy vain eri hallinnonalojen välillä

Yleiset palvelut

2670/00.04.00/2026

22.04.2026

Julkinen

tehtäviin yhteisiin suunnitelmiin. Tämä muutos ei ehkä ole ollut tarkoituksellinen.

Omatyöntekijää koskeva muutos on osin kannatettava ja antaa joustoa työn suunnitteluun. Palveluiden koordinointi palveluverkostossa vaatii kuitenkin resursseja. Omatyöntekijämallista on arvioitu isoimmat eurosäästöt ja säästöpotentiaali on epäselvä. Käytännön työssä ei siis tunnisteta arvioitujen säästöjen olevan mahdollisia.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Erytystä tukea tarvitsevan lapsen omatyöntekijää koskevaa mitoitusta koskien on syytä huomioida, että jos työntekijä on vammaispalvelujen työntekijä ja hänellä olisi vastuullaan esim. 30 erityistä tukea tarvitsevaa lasta, ehdotus tai sen perustelut eivät anna riittävän selvää vastausta siitä, saako silloin olla aikuisia asiakkaita vastuullaan ja kuinka paljon. Pykälän mukaan rajoitusta ei näyttäisi olevan, mutta asia jää hieman epäselväksi.

Lisäksi ehdotuksen pykälämuotoilu on epäselvä: Ehdotuksessa olevassa versiossa ei tiedä keneen viittaa säännöksessä oleva ”hänen”. Se vaikuttaisi viittaavaan edellä lauseessa olevaan sosiaalityöntekijään, mutta siitähän ei liene olevan kyse. Asiakasmitoituksen laskenta on haastavaa. Selkeytettävä kokonaisasiakasmäärä. Ehdotus muutoin selkeä.

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä

Yleiset palvelut

2670/00.04.00/2026

22.04.2026

Julkinen

- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Tehtävät jättävät paljon tulkinnanvaraa; tarvitaan paljon sisäistä ohjausta.

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Esitys on kokonaisuutena selkeä ja tavoitteiltaan perusteltu.

Tehtävän kirjaaminen lakiin vahvistaa sosiaalihuollon johtamisen rakenteita. Sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan ehdotetut tehtävät ovat laajoja kokonaisuuksia, sinänsä selkeitä.

Sosiaalihuollosta vastaavan viranhaltijan rooli tulee samalle viivalle terveydenhuollon vastaavan lääkärin kanssa, mikä lähtökohtaisesti hyvä.

Ehdotus on tietylle professionille kirjattu tehtävä, syytä on vaikutusten arvioinnissa tarkastella, miten tämä vaikuttaa hyvinvointialueen itsenäiseen asemaan päättää johtamisrakenteesta/järjestelmästä. Tosin lainsäädännössä on jo nyt asetettu hyvinvointialueelle tietyt velvoitteita johtamisrakenteen suhteen.

Sosiaalihuollon vastaavalle viranhaltijalle esitetty tehtävä ohjata ja tehdä päätöksiä hyvinvointialueen palveluvalikoimaan otettavista uusista 28 §:n mukaisista hyvinvointia edistävästä palveluista sekä eri palveluissa tai sosiaalihuollon toiminnassa käytettävistä tai käyttöönotettavista työmuodoista on sisällöltään laaja ja merkittävä. Tehtävä sijoittuu osittain hyvinvointialueen strategisen johtamisen ja järjestämisvastuun ytimeen, jossa vastuu taloudesta, palveluvalikoimasta, resurssien kohdentamisesta ja toiminnan kokonaisohjauksesta kuuluu alueen demokraattisesti johdetuille toimielimille sekä viranhaltijaorganisaation ylimmälle johdolle.

Yleiset palvelut

2670/00.04.00/2026

22.04.2026

Julkinen

Tästä syystä sääntelyn suhdetta hyvinvointialueen nykyiseen järjestämis- ja päätöksentekorakenteeseen on tarpeen täsmentää. Erityisesti on arvioitava, muodostuuko esityksestä rinnakkainen päätöksentekotaso palveluvalikoiman ja uusien toimintamallien käyttöönoton osalta suhteessa muuhun strategiseen ja operatiiviseen johtamiseen.

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta.

Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Selkeyttää kokonaisuutta ja vähentää hallinnollista työtä. Esimerkiksi asiakkuuden alkaminen on epäselvä (kts. kohta 9)

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

Haastava muutos. Huomioitava eri hyvinvointialueiden asukkaiden sosioekonomiset erot ja niiden vaikutus asiakasmaksukertymään. Muutoksilla suora yhteys hyvinvointialueen rahoituskatteeseen.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Lakiehdotuksen taloudelliset vaikutukset eivät anna riittävää ja oikeaa kuvaa ja säästöpotentiaali on epärealistinen.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Yleiset palvelut

22.04.2026

2670/00.04.00/2026

Julkinen

- Kyllä
- Ei
- Osittain kyllä
- Osittain ei
- Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

Työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueiden tehtävänjakoa ja yhteisvaikutuksia ei voi vielä arvioida.

Solmari Kirsi
sosiaalijohtaja

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Pohjois-Savon hyvinvointialueen asianhallintajärjestelmässä.

Liitteet

Jakelu